

CRAFOORD TOLKAR FREUD PÅ EGET VIS

Germund Hesslow

Svenska Dagbladet 1995-05-04

I ett debattinlägg den 19 april hävdade jag att Freuds psykoanalytiska teori i huvudsak har vederlagts av senare forskning. Jag skrev också att man inte kunnat visa att psykoanalytisk behandling har någon "specifik" effekt utöver den "sockerpillereffekt" som uppkommer som en följd av allt mänskligt omhändertagande och som inte har någonting att göra med de specifikt psykoanalytiska inslagen i behandlingen. Clarence Crafoord avvisar i sin replik (24/4) inte något av dessa påståenden, vilket läsaren bör notera, men han hävdar att min kritik bygger på att jag med vetenskaplighet avser en "inskränkt positivistisk naturvetenskap". Han påstår vidare att Freud misstrodde sådan vetenskap och "i sann pionjäranda" övergav detta "rationalistiska tänkande". Men Crafoord har alldeles fel.

För det första bygger min kritik på samma enkla sunda förnuft som vägleder all vetenskap, humanistisk såväl som naturvetenskaplig, och inte alls på någon särskild uppfattning av vetenskaplighet. Freud ansåg, med en viss förenkling, att psykiska symptom orsakas av förträngda önskningar, tankar mm, och att symptomen kan fås att försvinna om dessa förträngningar av en terapeut förs upp till medvetandet. Till stöd för denna, på intet sätt ovetenskapliga, hypotes anförde Freud bl a sin kliniska erfarenhet: när han hos patienter lyckades få upp de s k förträngningarna till medvetandet så försvann ofta symptomen.

Detta ter sig som en naturlig och förnuftig slutsats. Om det emellertid skulle visa sig att Freud tagit miste, att identifiering och medvetandegörande av förträngt material inte påverkar sannolikheten för att symptomen skall försvinna, ja då måste det, även utifrån Freuds egna premisser, vara lika naturligt och förnuftigt att ompröva slutsatsen. Det är precis detta som har skett i den psyko-terapeutiska forskningen. Crafoords antydning, att detta enkla resonemang skulle vara beroende av att man har en "inskränkt positivistisk" syn på vetenskapen, är befängd. Det är en fråga om elementärt sunt förnuft. Avvisar man detta förnekar man inte bara naturvetenskapen utan möjligheten att över huvud taget föra ett rationellt samtal. Att jämställa psykoanalys med humanvetenskap är därför också en förolämpning mot filosofer, historiker, litteraturvetare och andra humanister.

För det andra är det ett alldeles oriktigt och faktiskt ganska häpnadsväckande påstående, att Freud skulle ha misstrott rationalism och naturvetenskap. Det är tvärtom välkänt och uppenbart för alla som har den minsta bekantskap med Freuds skrifter, att han uttryckligen tog avstånd från tanken att hans teorier skulle bedömas på andra grunder än de i övriga vetenskaper vedertagna. De som i den internationella debatten hävdar att Freud tillämpar en särskild vetenskaplig metod, kopplar därför denna tes med åsikten att Freud missförstod sin egen verksamhet. Den nytolkning av Freud som Crafoord lanserar är dock helt och hållet hans egen. Är det inte uppenbart att detta tal om en alternativ vetenskaplig metod och luftiga uttalanden som "människan är en berättelse som kräver ett gensvar", bara är knep för att kringgå eller undvika sakligt grundad kritik som man inte längre kan bemöta med rationella argument?

Crafoord försöker också försvara sin sak med ett klassiskt men ovärdigt knep. Han suggererar fram en bild av sig själv och sina meningsfränder som särskilt fina och hjärtegodas människor. "Det handlar om det mänskliga - humanistiska - inslaget i läkarverksamheten, som vi aldrig får rationalisera bort. Vården skulle då bli maskinell och hård", skriver Crafoord. Freudianska psykoanalytiker har dock inte monopol på mäsklighet. Ingen har föreslagit att "det mänskliga" skall rationaliseras bort, och det är otillständigt att antyda att det är detta motståndarna vill göra. Det är självklart att patienter, som jag tidigare har skrivit, skall ges "stöd, tröst och förståelse", dels därför att vanlig medmänsklig hygglighet kräver det och dels därför att man därigenom kan utnyttja välgörande "sockerpillereffekter". Däremot

är vi många som inte finner det särskilt "mänskligt" att lura människor att betala för en meningslös och ofta integritetskränkande behandling.